

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології / упоряд. Р. А. Руденко. Київ : КЛІО. 2015. 680 с.
2. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку : пер. з англ. Київ : Інтелсфера. 2002. 234 с.
3. Супрун Н. Генеза парадигми сталого розвитку. *Історія народного господарства та економічної думки України* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 53. С. 167–188.

УДК 330.34.01: 502.1

Марина Танасієва,

*кандидат економічних наук, доцент,
асистент кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ УКРАЇНИ

Провідні науковці світу, члени різних міжнародних організацій у сфері бізнесу, обліку та управління, вже багато років досліджують і розвивають концепцію сталого розвитку як невід’ємну складову життєдіяльності сучасного суспільства із дотриманням збалансованості між задоволенням сучасних потреб людства та захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їхню потребу у безпечному і здоровому довкіллі, що передусім передбачає збалансований розвиток її економічного, соціального та екологічного компонентів. Безумовно, зародження базових концептуальних засад сталого розвитку бере історичний початок із економічної теорії, зокрема ідей фізичної економії, що відображають взаємозв’язок природних і суспільних факторів у господарській життєдіяльності людства, та їхній вплив на економічні процеси. Суттєво, що вперше термін «фізична економія» було вжито відомим українським правозахисником та письменником Миколою Руденком в його роботі «Енергія прогресу (Нариси з фізичної економії)» [1]. В цій праці науковець описав послідовність формування цієї концепції від фізіократів, Сергія Подолинського та Володимира Вернадського до сьогодення.

Новаторським здобутком М. Руденка «є започатковані ним засади методології фізико-економічних передбачень майбутнього. В їх основі лежить поєднання методології фізичної економії з методологією прогностичних передбачень. Методологія фізичної економії охоплює природничі принципи господарського буття, закони природи і константи світобудови, на яких необхідно базувати економічне мислення і господарювання» [2, с. 59].

Новаторські ідеї М. Руденка, його напрацювання зробили вагомий поштовх до формування та розвитку концепції сталого розвитку в умовах економіко-правових та політичних викликів України, адже стали фундаментальними положеннями в її основних напрямках та принципах.

Першим вагомим кроком України в напрямку застосування концепції сталого розвитку було встановлення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року [3] з їх конкретизацією у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [4]. Дані ЦСР були затверджені на основі результатів засідання Генеральної асамблеї ООН в рамках схваленої резолюції «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» [5] від 25 вересня 2015 р., що визначила 17 Цілей сталого розвитку. Кожна з 17 ЦСР у межах соціальної, економічної та екологічної сферах у Порядку-2030 передбачає завдання та цільові показники, які передбачається досягти до 2030 р. Україна до початку повномасштабного вторгнення адаптувала перелік завдань та показників відповідно до національних планів розвитку з урахуванням своїх особливостей, визначивши Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [3] з їхньою конкретизацією у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [4]. Зауважимо, що моніторинг процесу досягнення ЦСР покладено на Державну службу статистики України.

Однак, очевидно, що Агресія росії проти України створила безліч як прямих, так і непрямих перешкод на шляху до сталого розвитку. Безумовно, ця війна не зупинила прагнення України до євроінтеграції та сталого розвитку. До прикладу, потреба у якісних та своєчасних даних, необхідних для прийняття рішень стала ще більш актуальною. Проте, в умовах війни спостерігається серйозна складність в процесі збору та обробки даних економічних, фінансових та статистичних звітів суб'єктів господарювання, тим більше щодо Порядку денного-2030 та оцінки прогресу у досягненні ЦСР. Щодо помітного непрямого ефекту, то суть в тому, що військові дії сильно відволікають організаційні ресурси держави та перешкоджає координації дій в рамках Порядку денного-2030. 3

набуттям України 23 червня 2022 року статусу кандидата на членство в ЄС, вже будучи в умовах війни розпочала перші кроки в цьому. Наприклад, вже ухвалено рішення щодо створення Офісу з реалізації Цілей сталого розвитку, який займатиметься питаннями організації, розробки та впровадження механізму включення ЦСР до національної та регіональної політики, стратегії та процесів планування.

З метою успішного виконання ЦСР будь-якій країні перш за все потрібно забезпечити ефективну законодавчу базу, безумовно, ухвалення і внесення змін до законодавства – це не єдиний спосіб дії парламенту з цілями ефективної реалізації ЦСР, та найчастіше це є найпершим кроком.

Члени парламенту змушені забезпечити відповідність усього нового законодавства національним засадам. Це стосується і специфічного законодавства, пов'язаного з ЦСР. Перевірка відповідності законодавчих актів національним пріоритетам розвитку і стратегіям уряду належить до функцій парламентаріїв. Для реалізації досягнення Порядку денного до 2030 року дуже потрібні реалістичний та адекватний національний бюджет та належна схема його коригування. Якщо ЦСР являються пріоритетом для уряду країни, вони мають відображатися у бюджеті країни. Тільки у такому випадку міністерства та відомства матимуть повноваження здійснювати витрати на виконання завдань, що визначені у межах ЦСР, що значно полегшить їхнє виконання. Зрозуміло, що сьогодні такий пріоритет належить іншим фундаментальним засадам державної цілісності країни, однак Україна чітко прямує до виконання умов членства ЄС.

Зауважимо, що концепція сталого розвитку країни повинна розроблятися на принципах забезпечення екосистемної цілісності та інтегрованого управління, основою яких є динамічний процес ефективного використання ресурсів, на засадах гармонізації економічних, екологічних та соціальних інтересів.

Виходячи з вище сказаного, основними завданнями політики сталого розвитку щодо забезпечення збалансованого соціально-економічного зростання мають бути: формування міжгалузевої структури виробництва, яка має відповідати світовим стандартам та потребам економіки держави, покращенні соціально-екологічної орієнтації галузей; технічному переоснащенні виробництва на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- і ресурсо-ощадливих та безвідходних технологій, широкому застосуванню відновлюваних джерел енергії, розв'язанні проблеми утилізації відходів; формуванні раціональної структури виробництва, розподілі й використанні енергії, підвищенні технічного рівня та

екологічної безпеки теплових електростанцій шляхом застосування новітніх ефективних технологій спалювання палива [6; 7].

Щодо охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, то основними завданнями політики сталого розвитку мають стати наступні: зменшення кількості джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферу, підвищення рівня їхньої екологічної безпеки і поліпшення стану атмосферного повітря; забезпечення економії первинних ресурсів, розв'язання проблеми утилізації відходів виробництва шляхом удосконалення структури його розміщення; запобігання процесу деградації ґрунтів, збереження водних ресурсів і об'єктів як унікальних складових довкілля; забезпечення належної охорони та збереження лісових ресурсів і екосистем, посилення природоохоронних функцій лісів; підвищення ефективності державного контролю за додержанням вимог природокористування і збереження навколишнього природного середовища шляхом застосування економічних та адміністративних санкцій; розвиток системи сертифікації, екологічного аудиту і страхування, ліцензування екологічно небезпечних видів діяльності, поступовий перехід на систему міжнародних стандартів технологічних процесів [6; 7].

Щодо соціальної сфери, то головними завданнями політики сталого розвитку мають бути наступні: створення сприятливих економічних умов для забезпечення рівноправного доступу людини до одержання доходів, користування ресурсами і соціальними послугами; розроблення та реалізація національної програми подолання бідності, скорочення прошарку малозабезпечених категорій громадян; сприяння досягненню повної зайнятості як одного з головних пріоритетів економічної і соціальної політики; підвищення реальних доходів населення шляхом державного регулювання заробітної плати та пенсійного забезпечення; реформування пенсійного забезпечення в напрямі переходу до системи, що базується на принципах страхування, підготовка відповідної нормативно-правової бази формування системи соціального страхування; спрямування програм на адресну допомогу окремим категоріям населення; зниження смертності в усіх вікових групах населення, особливо працездатного віку, підвищення тривалості життя [4; 5].

Узагальнюючи, в теоретичному та методологічному аспектах у національній парадигмі сталого розвитку, із урахуванням міжнародного і національного досвіду, потрібно зробити дві вагомі центральні проблеми, з одного боку, в центр розвитку людину та її інтереси в конкретному середовищі життєдіяльності, а з іншого –

забезпечити її потужним економічним інструментарієм, адекватним потребам виробництва і вимогам сталого та збалансованого природокористування.

Список використаних джерел

1. Руденко М. Енергія прогресу. Нариси з фізичної економії. Вид. 2-ге, допов. Тернопіль : Джура, 2005, 412 с.
2. Корнійчук Л. Я., Шевчук В. О. Футурологія і прогностичні ідеї фізичної економії. Київ : КНЕУ: НАСОП, 2012. 72 с.
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : указ Президента України від 30.09.2019 №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
4. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року [Електронний ресурс] : постанова КМУ від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.
5. Перетворення нашого світу [Електронний ресурс] : порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/>.
6. Подольський М. Р., Брик Д. В. Наукові підходи для досягнення цілей сталого розвитку України. *ЛЮГОС* : зб. наук. пр. 2020. Vol. 5. Р. 52–55. URL: <https://doi.org/10.36074/20.11.2020.v5.15>.
7. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 3(1). С. 204–211. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf>.

УДК 502.211:161.201.5

Богдан Шевчик,

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки,*

Львівський торговельно-економічний університет

ЕНЕРГІЯ ПРОГРЕСУ І МАЛЬТУЗІАНСЬКА ПАСТКА

Під час цієї війни, зокрема морської блокади чорноморським флотом РФ вивозу зерна з України, у кризовому режимі проявилася залежність країн Третього світу від експорту українського збіжжя: залежність бідних країн від дешевого хліба. Постає питання: чи може бідний, купуючи дешево, зробити можливим свого